

Duilius Cof. celeriter implevit. Nam intra sexaginta dies quam arbores caesa essent, centum triginta navium classis deducta in anchoris stetit. Cornelius Asina alter Cof. cum sedecim navibus rostratis, quas Liburnas vocant, Liparen insulam petit: ubi ab Hannibale, quasi ad colloquium pacis evocatus, Punica fraude captus, atque in vinculis necatus est. Quod ubi mox Duilius alter Cof. audivit, & ipse cum triginta navibus rostratis, quas Liburnas vocant, adversus Hannibalem profectus est. Commissoque navali praelio, Hannibal amissa navi, qua vehebatur, scapha subductus aufugit. Triginta & una naves ejus captae, tredecim mense, tria millia hominum occisa, septem millia capta referuntur. Neque ulla victoria Romanis gratior fuit, quod invicti terrae, jam etiam mari plurimum possent. Postea Carthaginenses C. Aquilio Floro, L. Cornelio Scipione Coss. Hammonem in locum Hannibalis subrogatum pro Sardis, & Corsis defendendis navali praelio praefecerunt. Qui a Scipione Cof. victus, amisso exercitu ipse confertiss. hostibus se immisit. ubique interfectus est. Scipio Corsicam, & Sardiniam vastavit, multaue millia inde captivorum abduxit, triumphum egit. Eodem anno tria millia servorum, & tria millia navalium sociorum in urbis Romae excidium conjuraverunt, & nisi maturata proditio consilium praevenerit, desinita praesidio civitas servili manu perisset. Anno ab hoc proximo Calatinus Cof. Camerinam Siciliae urbem petens, temere in angustias deduxit exercitum, quas Pænorum copia jamdudum praestruxerant. Cui cum omnino nulla, vel obstandi, vel evadendi facultas esset, Calpurnius Flaminae virtute, & opera liberatus est. Qui levis trecentorum virorum manu inessum ab hostibus tumulum occupavit, & in se Pænos omnes pugnando convertit, donec Romanus exercitus obsessas angustias hoste non urgente transfret. Cæsi sunt in eo bello omnes, solus Calpurnius, quamvis confossus vulneribus, & cadaveribus obtectus, evasit. Hannibal senior a Carthaginensibus iterum classi praepositus, infeliciter cum Romanis navali praelio congressus, & victus, ab exercitu seditione orta, etiam lapidibus coopertus interit. L. Manlio Vulfone, M. Attilio Regulo Coss. bellum in Africam translatum est contra Amilcarem Carthag. ducem. (47) Attilius Cof. Liparen. Melitamque insulas Siciliae nobiles pervagatus evertit. Cof. in Africam bellum iussi transire, cum trecentis triginta navibus Siciliam petierunt. Quibus Amilcar Pænorum dux, & Hanno classi praefectus occurrit. Conferto navali praelio, Carthaginenses in fugam versi, sexaginta & quatuor naves perdidērunt: Romani viginti duas amiserunt. Victores Cof. in Africam transvecti sunt, primamque omnium Clypeam urbem in deditorem receperunt. Inde Carthaginem petentes, trecenta, aut eo amplius castella depopulati sunt, insula Carthagini signa circumtulērunt. Manlius (48) Cof. Africā cum victrice classe discedens, viginti & septem millia captivorum cum ingentibus spoliis Romam rexit. Attilius Regulus Cof. in Africa remansit, (49) bellum Car-

A thaginensibus instruxit, contra tres Carthaginensium duces dimicans, id est, Asdrubales duos & accitum, ex Sicilia Amilcarem, atrocissimum cum eis bellum gessit, in quo caesa sunt Carthaginensium decem & octo millia, captivavit quinque millia, decem & octo elephantes cepit, octoginta & duas civitates in deditorem accepit. Iter cum exercitu faciens, haud procul a flumine Bagrada castra posuit: ubi cum plurimos militum aquandi necessitate ad flumen descendentes, serpens mirae magnitudinis devoraret. Regulus ad expugnandam bestiam cum exercitu profectus est. Sed nihil in tergo ejus proficientibus jaculis, atque omni telorum jactu irritum, quae per horrendam squamarum cratem quasi per obliquam scutorum testitudinem labebantur, mirumque in modum, ne corpus laederent, ipso corpore pellebantur, cum insuper magnam multitudinem morsuum comminui impetu, propter anhelitum etiam pestiferum exanimari videret, balistas deferri imperavit, per quas murale saxum spinæ ejus incussum, compagem totius corporis solvit, ac mox circumventa telis facile oppressa est. Corium autem ejus Romam delectum, quod fuisse centum viginti pedum spatio ferunt, aliquandiu cunctis miraculum fuit. Igitur Carthaginenses fracti bellis, & cladibus exinaniti, pacem a Regulo (50) poposcerunt. Sed cum intolerabiles, & duras pacis condiciones audissent, tutius rati sese armatos mori, quam miseros vivere, pretio non solum Hispanorum, vel Gallorum auxilia, quae jamdudum plurima habebant, sed etiam Græcorum comparanda duxerunt. Itaque Xantippum Lacedæmoniorum regem cum auxiliis accersitum, ducem bello praefecerunt. Xantippus inspectis Pænorum copiis, atque in campum deductis, longe in melius mutato apparatu, pugnam cum Romanis conferuit. Ingens ibi Romanorum virorum multitudo fuit. Nam triginta millia Romanorum militum in illa tunc congressione prostrata sunt. Regulus ille dux nobilis cum quingentis viris captus est, & in catenis conjectus. Decimo demum anno Punici belli, nobilem Carthaginensibus triumphum praebuit. Xantippus tam audacis facti conscius, rerum instabilem mutationem timens, illico ex Africa migravit in Græciam. Hac tempestate Ptolemæus Philadelphus Judæos, qui in Ægypto erant, liberos esse permisit, & vasa Eleazaro pontifici Hierosolymorum vota transmittens, divinas Scripturas in Græcam vocem ex Hebræa lingua per LXX. interpretes transferri curavit, quas in Alexandria bibliotheca habuit, quam sibi ex omni genere literaturæ comparaverat. Igitur M. Æmilius Paulus, (51) Servius Fulvius Nobilior Cof. audita captivitate Reguli, & clade exercitus Romani, transire in Africam cum classe trecentarum navium iussi, Clypeam petunt. Eo confectum. Carthaginenses cum pari classe venerunt, nec differri potuit navale certamen. Æmilius Cof. centum & quatuor naves Carthaginensium dimersit, triginta cum pugnatoribus cepit, præterea triginta & quinque millia hostium, aut occidit, aut cepit, milites suos ingenti præda ditavit. Romanorum autem novem navibus depressis, mille

(47) A. hinc sequitur in mari pugnavit, victusque est; nam perditis LXXV. navibus retro se recepit.

(48) A. Manlius victor Romam rediit, & XXVIIII. captivorum reduxit. Attil. &c.

(49) A. post remansit. Is contra Afros aciem instruxit, contra tres Carthaginensium duces dimicans victor fuit XVIIII. hostium cecidit Vm. cum 18. elephantis cepit, LXXIV. civitates in fidem accepit. Inter hæc apud fluvium Bagradam Regulus serpente mirae magnitudinis occidit, cujus corium 120. pedum longitudinem habuit, Romanque delatum aliquandiu &c.

(50) A. pro Regulo Romanis petierunt. Quam cum Regulus nollet nisi durissimis conditionibus dare, Afri auxilium a Lacedæmonis petierunt. Et dux Xantippo, qui a

Lacedæmonis missus fuerat, Romanorum dux Regulus victus est ultima pernicie. Nam duo tantum ex omni Romano exercitu refugerunt, quingenti cum Imp. Regulo capti sunt XXXm. occisa. Regulus ipse in catenas conjectus. Hac temp. &c.

(51) Hersfeldensis codex. M. Emilio, Paulo Servio Fulvio Nobilitore Cof. ambo Romani Cof. ad Africam profecti, & cætera, in quibus ad verbum cum Eutropio convenit, nisi quod MS. legit ex quadraginta sexaginta navibus, ubi Eutropius 464. Item ubi Eutropius, & H. legit quindocim millia hostium, aut occidit, aut cepit, Bongarsii codex MS. legit: quindocim hostium. A. pariter cum C. Bongarsii omnia particula præterea.